

6. ЖЕЛЕСКО, П. С., РОГОВИН, М. С. *Исследование отрицания в практической и познавательной деятельности*. Ред. В. А. Лекторский. Кишинёв: Штиинца, 1985. 135 с.
7. ИСЕНИНА, Е.И. *Дословесный период развития речи у детей*. Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1986. 163 с.
8. НОВОСЁЛОВА, С.Л. *Развитие мышления в раннем возрасте*. Москва: Педагогика, 1978.
9. ПИАЖЕ, Жан. *Избранные психологические труды. Психология интеллекта. Генезис числа у ребёнка. Логика и психология*. Москва: Просвещение, 1969. 659 с.
10. ПОНОМАРЁВ, Я.А. *Знание, мышление и умственное развитие*. М.: Просвещение, 1967.
11. РОГОВИН, М. С., КОЗЛОВА, И. Н., ЖЕЛЕСКО П. С. Экспериментальное изучение операции отрицания методом конструктивного теста. În rev. *Новые исследования в психологии*. М.: Педагогика, 1974, № 3(17), С. 3-5.
12. УОТСОН, Дж. *Психология как наука о поведении*. Киев, 1926, 398 с.
13. BOYASON-BARDIES, B. *Negation et performance linguistique*. Paris, 1976, 134 p.
14. FREUD, S. Die Werneinung. In: *Imago*, 1925, Bd. II, p. 217-22.
15. PEA, R. The development of negation in early child language. In: *The social foundation of language and thought*. Ed. D. Olson. N.-Y., 1980, p. 156-187.
16. PIAGET, J. (direction). *Recherches sur la contradiction*. Fasc. 1, vol. XXXI. Les diferentes formes de la contradiction. Paris, 1974. 147 p.
17. PIAGET, J. (direction). *Recherches sur la contradiction*. Fasc. 2, vol. XXXII. Les relations entre affirmations et negations. Paris, 1974. 180 p.
18. PIAGET, J., Inhelder, B. *La genese des structures logiques elementaires (classifications et seriations)*. Neuchâtel, 1959. 294 p.
19. SPITZ, René. *Le Non et le Oui (la genèse de la communication humaine)*. Paris, 1962. 132 p.
20. WATSON J. B. Psychology as the Behaviorist views it. In: *Psychological Review*, 1913, Nr. 20., p.158-177.

MOTIVAȚIA ȘCOLARĂ ȘI AUTODETERMINAREA PROFESIONALĂ LA ADOLESCENȚI

MOTIVATION IN SCHOOL AND SELF-DETERMINATION AT TEENAGERS

*Maria Pleșca, doctor în psihologie, conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Maria Plesca, doctor in psychology, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0001-9567-3723*

CZU:159.947.5:37.047/.48

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p22-27

Abstract

Professional self-determination is part of a larger process of the mechanism of life independent choice in addition to social, family and personal. It involves making decisions on three aspects of the activity: the profession, the specialty, the approach and the ways of professional training. When the school and / or professional choice is made according to the strongest unmet need at that moment, and along the way there is an evolution or a motivational progress, the individual is more closely linked to the activity (school or professional). If the choice is based on secondary and especially external reasons, it leads to failures doubled by dissatisfaction, poor integration (school or professional), dropout tendencies, etc.

Key-words: motive, school motivation, professional self-determination, profession, adolescence.

Carierea unei persoane se dezvoltă, se diversifică pe parcursul întregii vieți. Prin urmare, aspirațiile din copilărie, implicarea în viața școlară influențează de asemenea evoluția în carieră [3, p.6]. Autodeterminarea profesională este un proces multidimensional și se realizează în mai multe etape. Este un proces în care se identifică sarcinile societății și formarea unui stil de viață individual [4, p.26]. Pe parcursul autodeterminării profesionale, elevul stabilește un echilibru al preferințelor personale, înclinațiilor și sistemului existent de diviziune a muncii în societate. Alegerea carierei este baza autoafirmării unei persoane în societate și una dintre cele mai importante decizii în viață [5, p.122]. „Mai mult, educația individului constă în dezvoltarea nevoilor și a motivelor sale iar gestionarea specială a motivației, ca cea mai importantă caracteristică a personalității, este la fel de importantă precum gestionarea dezvoltării mentale și asimilarea cunoștințelor”[1, p.76].

Această problemă dobândește o actualitate deosebită în adolescență, deoarece, în primul rând, în această perioadă are loc autodeterminarea personală și profesională și, în al doilea rând, așa cum arată practica psihologică, se observă o scădere a motivației școlare la această vârstă. „Motivația școlară este o parte integrantă a dezvoltării personalității adolescentului. În această perioadă apar noi motive, noi orientări valorice, noi nevoi și interese iar pe baza lor, sunt reconstruite și trăsăturile de personalitate” [2, p.181]. „Un motiv este reprezentarea constructivă a unei forțe interne invizibile care stimulează și constrânge la un răspuns comportamental și, totodată, conferă o direcție specifică acestui răspuns” [2, p.34]. „A cunoaște motivația unei persoane echivalează cu găsirea răspunsului la întrebarea „de ce” întreprinde o activitate. Răspunsul este dificil, deoarece cauzele declanșatoare sunt multiple și nu se pot reduce la stimulii externi, activitatea, reacțiile fiind declanșate și de cauze interne ”[2, p.105].

Scopul cercetării: este de a studia nivelul de automotivare și determinare a intereselor profesionale a adolescenților. Ipoteza studiului este presupunerea că: există relație dintre automotivarea profesională și motivația de învățare la adolescenți: nivelul înalt sau mediu al motivației de învățare va determina un nivel optim al automotivării profesionale și invers, nivelul slab al motivației de învățare determină nivel scăzut al automotivării profesionale. Lotul de cercetare a fost format din 91 de adolescenți cu vârsta cuprinsă între 16 - 18 ani din două licee teoretice.

În conformitate cu scopul, obiectivele și ipotezele cercetării au fost selectat *instrumentele de măsurare a variabilelor cercetate*: Test de studiere a motivației învățării de M. Ghinzburg; Test de examinare a nivelului de automotivare; Chestionarul: „Inventarul Intereselor Profesionale” (Tip Holland); Chestionar de identificare a intereselor profesionale (A. Klimov)

Prin aplicarea *Chestionarului motivației pentru învățare la elevi*, elaborat de către M.P. Ghinzburg, am obținut următoarele rezultate: 33 subiecți, ceea ce reprezintă 36% din întreg eșantionul, manifestă nivel foarte înalt al motivației pentru învățare, 47 adolescenți prezintă nivel înalt al motivației pentru învățare, ceea ce semnifică 52% dintre numărul total de subiecți, iar 11 dintre aceștia, adică, 12% din numărul total de subiecți, dovedesc nivel mediu al motivației pentru învățare. Adolescenți ce au un nivel sub mediu și scăzut al motivației nu au fost înregistrați.

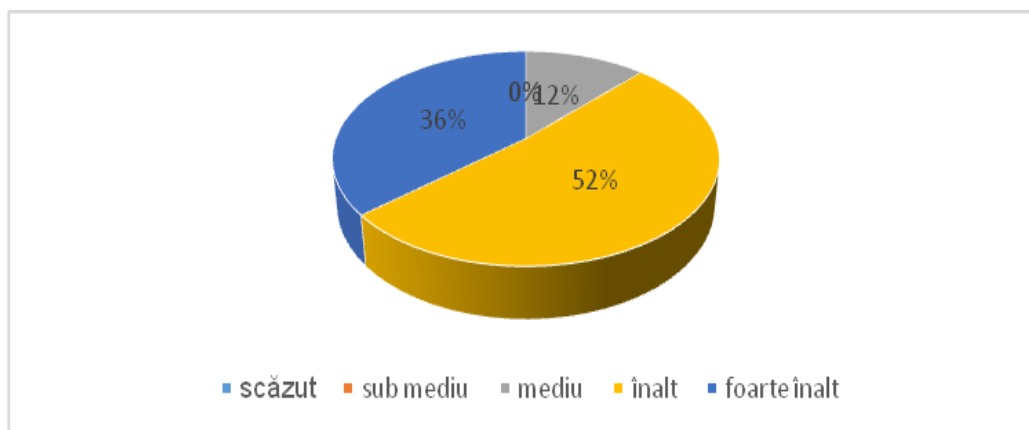


Fig. 1. Frecvențele privind motivația pentru învățare

În lotul cercetat predomină adolescenții cu un nivel înalt de motivație, care se caracterizează printr-o atitudine pozitivă față de școală, de profesori și interes față de obiectele studiate. Rezultatele date pot fi explicate și prin faptul că, în general, în lotul cercetat studiază elevi cu o reușită bună, care mai practică și activități adiționale cum sunt studiarea opțională a limbilor străine.

În continuare vom analiza rezultatele testului de examinare a nivelului de automotivare. Automotivarea este un fenomen în care o persoană se poate afla mult timp în situații dificile și responsabile și se descurcă fără întărire pozitivă externă, motivându-se din interior. Persoana automotivată formulează clar obiectivele la care aspiră, folosește o varietate de instrumente pentru a le atinge, depășește dificultățile care apar în proces. Adolescenții cu o automotivare înaltă sunt concentrați pe perfecționare continuă, creștere personală, care în cele din urmă vor conduce spre dezvoltare personală. Cei slab motivați, dimpotrivă, au nevoie de susținere externă, control constant. Lipsa lor de inițiativă și indiferența față de propriile succese și realizări le pot afecta negativ performanța personală. De regulă, astfel de adolescenți manifestă tendința de a tergiversa (amânarea celor planificate, chiar dacă această circumstanță presupune un efect negativ asupra individului). Subiectul automotivării „este departe de a fi simplu, în sensul că, oamenii pot fi motivați de multe lucruri, atât interne, cât și externe, cum ar fi dorința de a face ceva, de a obține dragostea cuiva, nevoia de sănătate, de bani, socializare, împlinirea unor principii și valori personale etc. De obicei, motivarea apare ca rezultat al îmbinării mai multor factori. Abilitatea de a ne declanșa și menține motivația este foarte importantă, deoarece ea ne determină să beneficiem de oportunități și să ne arătăm angajamentul față de ceea ce dorim să realizăm” [2, p.56].

Motivarea este ceea ce ne împinge să ne atingem obiectivele, să ne simțim mai împliniți și să ne îmbunătățim calitatea generală a vieții. Înțelegerea și dezvoltarea automotivării ne ajută să preluăm controlul asupra multor aspecte ale vieții noastre.

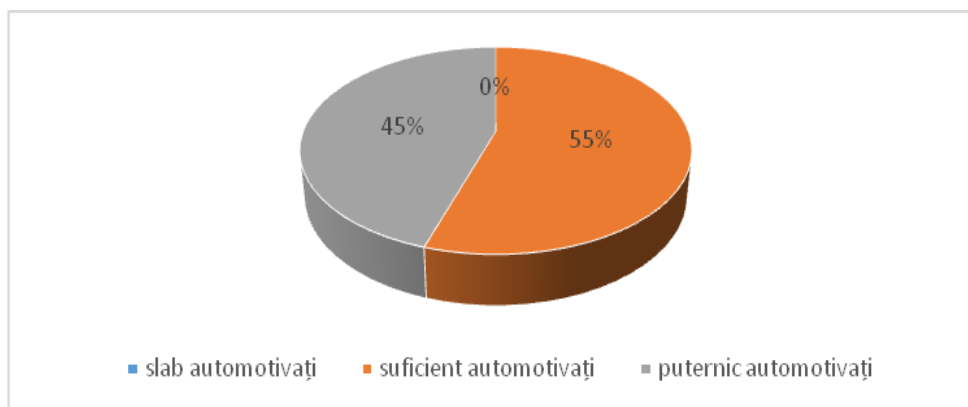


Fig. 2. Frecvențele privind nivelul de automotivare

Din datele obținute se observă că automotivația joacă un rol important în viața adolescenților.

Vizualizând fig. 2 putem deduce următoarele: în urma testării lotului am depistat că 45% (41 adolescenți) – sînt puternic automotivați și 55% (50 adolescenți) – suficient de automotivați. Slab automotivați - nu sînt. Conținutul motivației pentru învățarea adolescenților relevă un indicator important al dezvoltării sale mentale.

Pentru determinarea intereselor profesionale am folosit chestionarul diferențial-diagnostic E.A. Klimov care ne va ajuta la determinarea înclinațiilor pentru diverse profesii, prin calcularea unui psihotip personal al adolescenților.

Vom prezenta datele obținute la Identificarea intereselor profesionale după E. A. Klimov.

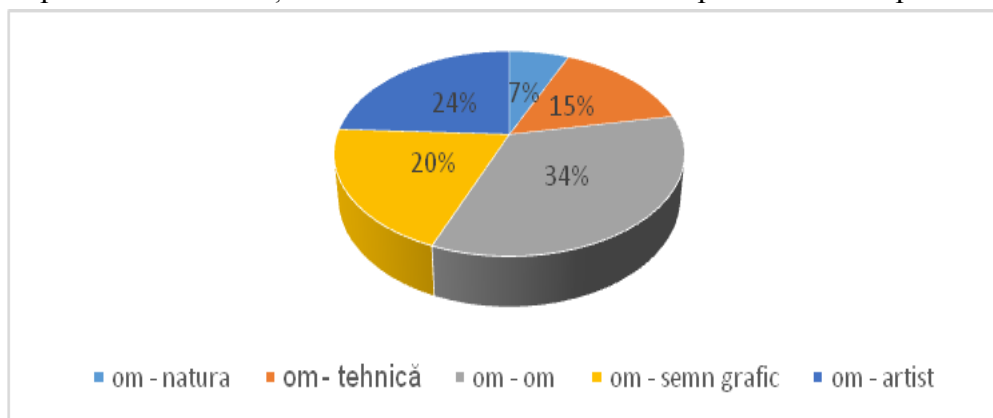


Fig. 3. Identificarea intereselor profesionale după E. A. Klimov

Rezultatele Chestionarului de delimitare a intereselor profesionale prezentate în figura nr. 3 ne arată că cel mai mare număr de adolescenți se regăsesc în cadrul direcției de interes profesional „om-om” – 34% (31 subiecți), „om-artist” - 24% (22 subiecți), „om - semn grafic” - 20% (18 subiecți), „om- tehnică” 15% (14 subiecți) și „om – natură” - 7% (6 subiecți).

Din rezultatele anterioare se poate observa că cea mai mare înclinație este către profesiile ce țin de relația „om-om”. Pe de altă parte profesiile ce țin de „om – natură” nu se bucură de o popularitate mare în rîndul adolescenților chestionați.

Pentru a obține rezultate în ansamblu despre harta intereselor profesionale a subiecților cercetați am aplicat în paralel și Chestionarul: „Inventarul Intereselor Profesionale” (tip Holland).

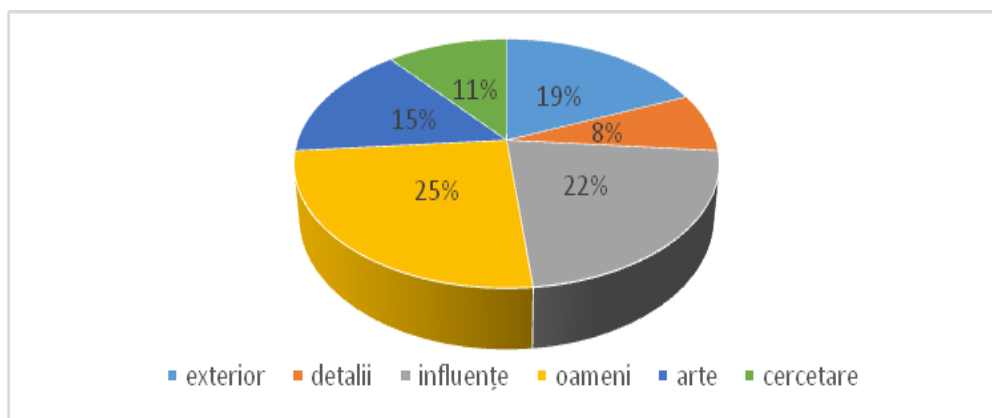


Fig. 4. Frecvențele după chestionarul „Inventarul Intereselor Profesionale” (tip Holland)

Aplicând acest chestionar am obținut următoarele date: orientați spre exterior – 15% (17 subiecți), orientați către detalii – 8% (7 subiecți), orientați către influențe – 22% (20 subiecți), orientați către oameni – 25% (23 subiecți), orientați către arte – 19% (14 subiecți), orientați către cercetare – 11% (10 subiecți).

Tabelul 1. Relația de corelație a Identificării intereselor profesionale după E. A. Klimov și Chestionarul: „Inventarul Intereselor Profesionale” (tip Holland) la adolescenți

Variabile	Coefficientul de corelație, r	Prag de semnificație, p
Identificarea intereselor profesionale după E. A. Klimov / Chestionarul: „Inventarul Intereselor Profesionale” (tip Holland)	0,624	0,01

Datele reflectate în tabelul 1 (corelația Pearson) ne dau posibilitatea să identificăm un coeficient de corelație $r=0,624$, la un prag de semnificație $p=0,01$, ceea ce demonstrează că între rezultatele la identificarea intereselor profesionale după E. A. Klimov și chestionarul „Inventarul Intereselor Profesionale” (tip Holland) există o legătură direct proporțională exprimată prin o corelație înaltă. Respectiv veridicitatea rezultatelor primite prin intermediul instrumentelor aplicate ne permit să le folosim în studiul nostru.

Pentru a verifica ipoteza după care am presupus că există relație dintre automotivarea profesională și motivația de învățare la adolescenți, vom realiza o analiză a acestor relații.

Numeroase studii au relaționat motivația intrinsecă cu rezultate pozitive în domeniul educației. Motivația intrinsecă este o componentă a orientării profesionale, care presupune un set de nevoi și motive ale individului care îi determină comportamentul. Termenul „motivație” este folosit în psihologie în două moduri: ca desemnând un sistem de factori care determină comportamentul (aceasta include nevoi, motive, scopuri, intenții, aspirații și multe altele) și ca o caracteristică a unui proces care stimulează și menține activitatea comportamentală la un anumit nivel. Pe baza acestui lucru, este posibil identificarea cauzelor interne și externe ale comportamentului. Cele interne includ proprietățile psihologice ale comportamentului (motive, nevoi, scopuri, intenții, dorințe, interese etc.), la condițiile și circumstanțele externe - externe ale activității umane (stimuli; provenind de la predominant situații). În consecință, putem vorbi despre motivare comportamentală internă și externă. Motivația intrinsecă a adolescentului are un rol principal în procesul de dezvoltarea profesională.

Motivațiile intrinseci și extrinseci nu sunt independente. Cauzele interne ale comportamentului pot fi actualizate sub influența unei anumite situații și, dimpotrivă, actualizarea unor anumite motive duce la o schimbare a situației, mai precis, percepția sa umană. Comportamentul uman real ar trebui considerat ca rezultat al unei interacțiuni continue a interacțiunilor și factori externi motivatori. Motivația în acest caz este văzută ca un proces de alegere continuă și de luare a deciziilor. Analiza statistică a datelor obținute în studiul nostru, ne-a permis să stabilim relația dintre automotivarea profesională și motivația de învățare la adolescenți. Se atestă o relație de asociere $r=0,213$, la un prag de semnificație $p=0,01$, ceea ce demonstrează că între rezultatele la identificarea intereselor profesionale după E. A. Klimov și chestionarul „Inventarul Intereselor Profesionale” (tip Holland) există o legătură direct proporțională exprimată prin o corelație înaltă.

Concluzii: Autodeterminarea este unul dintre cele mai importante momente în dezvoltarea personală a adolescenților. Rezultatul autodeterminării profesionale a liceenilor este orientarea corectă a individului în sfera profesională. Printre principalele tipare psihologice ale autodeterminării profesionale se disting următoarele: 1. dificultățile în alegerea unei profesii care sunt asociate cu probleme personale: procesul de a decide cine ar dori să devină în viitor, nivelul de maturitatea personală, capacitatea de a determina planurile de viitor; 2. structura psihologică a autodeterminării profesionale are următorul conținut - implementarea autodeterminării profesionale care este rezultatul automotivării și autoevaluării abilităților relevante și oportunităților de autodezvoltare în procesul de pregătire pentru o carieră de succes.

În consecință, structura psihologică a autodeterminării conține procese precum autocunoașterea – cunoașterea capacităților, abilităților și aptitudinilor psihologice. În plus, autodeterminarea elevilor include procesul de autoevaluare - implementarea unei autoevaluări adecvate a abilităților, capacităților și aptitudinilor. Și, în sfârșit, structura autodeterminării include acțiuni de autodezvoltare și autoeducare.

BIBLIOGRAFIE

1. CAZACU, A. BOTEANU, I. *Culegere de exerciții de dezvoltare personală .Auxiliar didactic pentru ora de dirigenție*. Suceava: George Tofan, 2016. 172p. ISBN 978-606-625-210-2.
2. MASLOW, A. H. *Motivație și personalitate*. Trad. Andreea Răsuceanu. Ed. A3-a. – București: Trei, 2013. 270 p. ISBN 978-973-707-905-3.
3. MOLDOVAN, L. - coordonator proiect. *Ghid de bune practici pentru orele de consiliere și orientare*. Tîrgu-Mureș 2019. 57 p. ISBN 978-973-0-35743-1.
4. SCLIFOS, L., SULEANSCHI, S. (coordonatori) *O carieră de succes acasă: Sugestii metodologice pentru reconceptualizarea ghidării în carieră*. Chișinău: Arc, 2020. 144 p. ISBN 978-9975-0-0360-5.
5. VLĂSCEANU, M. *Managementul carierei. Comunicare*. București: Comunicare, 2002. 116 p. ISBN 973-8376-17-3.